

Немченко І.В.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української літератури,
Херсонський державний університет

ПОЕТИКА «ЗАДРОТЯНСЬКОЇ» ЛІРИКИ АНДРІЯ ЛЕГОТА

Анотація. У статті розглядаються особливості поетики зразків невірливої лірики українського поета з Великобританії Андрія Легота, написаних ним у 1940-х роках в австрійських, італійських та англійських таборах і присвячених складним долям, почуттям і переживанням ув'язнених вояків Української національної армії (УНА).

Ключові слова: тропіка, риторичні фігури, строфіка, метрика, ритміка, Андрій Легіт.

Андрій Тодосійович Ворушило-Легіт (1916-2004) – відомий у діаспорі та материковій Україні поет, публіцист, літературознавець, перекладач, освітній і культурний діяч. Його закордонні ліричні книжки «За дротами» (1958), «Чим серце билось» (1974), «Вибрані поезії» (1990) та збірки, що видані в Києві у часи незалежності – «Калинові шуми» (1994) та «Відлуння душі» (2004), посіли своє гідне місце в мистецькому процесі ХХ – початку ХХІ століття. Закономірною є увага з боку критиків, літературознавців, публіцистів, краєзнавців до його художньої спадщини, котра, на жаль, ще повністю не зібрана й частинно продовжує залишатися в рукописах, у різних фондах і колекціях.

Життєвий шлях і творчий доробок Андрія Легота в різні періоди досліджували І. Багрянний, О. Беркут, Л. Бистрова-Дробот, В. Біляєв, Т. Бондаренко, О. Бравада, М. Вірний (Французенко), М. Волков, Ю. Гусєва, Д. Донцов, Г. Зленко, М. Ілляш, І. Качуровський, О. Керзюк, З. Кучерява, В. Метелиця, А. Михайленко, В. Поліщук, Т. Салига, О. Семенова, М. Сингаївський, Яр Славутич, І. Трач, О. Мануйкін, Л. Нечволод, Г. Черінь, М. Щербак та інші автори, а проте чимало аспектів у літературній діяльності співця й до сьогодні лишаяться недостатньо висвітленими.

Метою нашої статті є відстеження особливостей поетики «задротянської» лірики Андрія Легота, тобто поезій другої половини 1940-х років, написаних в австрійських, італійських та англійських таборах і присвячених складним долям, почуттям і переживанням ув'язнених вояків Української національної армії (УНА).

Основна частина цих арештантських текстів увійшла до дебютної збірки Андрія Легота, що увібрала вірші з 1945-1948 рр. Книжка була упорядкована в Англії, у Лондоні, а опублікована накладом у 1000 примірників у Німеччині в друкарні «Українських вістей» (Н. Ульм, 1958) і мала промовисту назву «За дротами». Збірка мала конкретних адресатів і призначалась насамперед «усім колишнім воєннопоненим українцям – так званім «рїмінцям» [1, с.3]. Тільки окремі з текстів раніше публікувались у періодиці, а переважна кількість –

уперше виносилась на суд загалу. У вступному слові «Від автора» (1958) Андрій Легіт визнавав: *«Випускаючи у світ цю збірку, я свідомий того, що багато її віршів не є на відповідному художньому рівні, що пояснюється мою довгою ізоляцією не лише від літературного, а й навколишнього життя військовими казармами, окопами війни та дротами таборів воєннополонених. Також на багатьох шановних читачів, мабуть, буде неприємно вражати глибокий песимізм деяких поезій, причиною чого є моя сумна вдача і тодішнє невідрадне положення»* [1, с.5]. При цьому поет наголосив, оскільки минуло ціле десятиліття відтоді, коли творилися ці тексти: *«Від часу написання збірки «ЗА ДРОТАМИ» я підготував до друку дві інші мої книжки поезій, дечого навчився та ставлю більші вимоги до своєї творчості. Також мої погляди, може, трохи, в дечому змінилися. Не дивлячись на це, збірку надруковано навмисне без будь-яких змін та виправлень, щоб вона служила певного роду документом часу і дзеркалом моєї душі під час перебування в полоні»* [1, с.5].

Мети своєї – ознайомити широкий загал українців *«з думками, настроями і переживаннями полоненого українського вояка за дротами, на чужині»*, а ще – нагадати давнім побратимам-бранцям про *«часи нашої неволі»*, про спільні випробування, крізь які пройшли, керуючись Шевченковим гаслом: *«Караюсь, мучуся, але не каюсь!»*, автор книжки цілком досяг. Що ж до художнього рівня поезій (у чому сам письменник сумнівався у цитованому вже вступному слові до збірки), то простежимо поетикальні особливості *«задротянської»* лірики співця – образно-тропєичний арсенал, строфіку, метрику, ритміку текстів.

Досить характерною рисою стилю поезій Андрія Легота є пісенна основа, глибока закоріненість у ґрунт фольклору та світової романсової лірики. Співочість відчутна в усьому його доробку, зокрема й у зразках *«задротянської»* лірики. У своїх *«Спогадах»* Андрій Легіт зазначав: *«Найдавніші часи, що їх ледь-ледь досягає моя пам'ять, це часи незалежності України. Пригадую, як у нашій хаті квартирували вояки з тризубами на кашкетах. Усі вони розмовляли нашою мовою, в час маршування співали рідних пісень, як «Ой, на горі та жєнці жнуть», «Розпрягайте, хлопці, коні», «Ой, видно село» й інших»* [2, с.1398]. Певно, саме звідти, з перших дитячих вражень про можливість співаної поезії у виконанні (а часто й за авторства) патріотично налаштованих стрільців-українців – і витокі пісенних уподобань та евфонічних експериментів митця.

На особливу увагу заслуговують інтимні пісенні тексти Андрія Легота. У вишуканому романсі *«Листопад»*, що суголосний зі знаменитим *«Повій, вітре на Вкраїну...»* С. Руданського, автор задушевно передає щемливі почуття закоханого юнака, що лине й серцем, і думками з далекої чужини в рідний край, до своєї милої, хоча добре усвідомлює, що їм не доведеться зустрітись і бути щасливими: *«У країні моїй листопад / Над ланами лютує вітрами. / Чи і нині виходиш у сад / Ти чекає мене вечорами? // Не лунає там спів солов'я, / Як тоді золотою весною, / Чи і нині, голубко моя, / Ти вдаєшся у тугу за мною?»* [1, с.62]. Поезія пересипана низкою гнітючих мікрообразів на позначення суму та розпачу, з використанням епітетів, синоніміки, метафор фольклорного походження (*«в печалі й журбі / Гей, голосять сумні верболози»*, *«втираєш собі / Ти хустиною білою сльози»*). Вірш насичений риторичними звертаннями героя

до любові, з якою він не може бути в парі. Хлопець просить забути про нього й заспокоїти своє зболіле серце («не ридай, бо зів'яне краса», «не журися, дівчино, – не треба»). Контрастні образи осені (листопаду) й весни загострюють і поглиблюють оцей настрій рокованості, незворотності лихої долі, що переслідує молодих людей та унеможлиблює єднання двох люблячих сердець.

Для «задротянської» лірики Андрія Легота характерні численні повтори, які створюють ефект картинності чи психологічної напруги, емоційних зламів, сприяють мелодійності та виразності поетичних рядків: «**Заревли, заревли, заревли / І затихли гармати**» [1, с.75]; «**Вітер дерева лама, / Вітер голосить та виє**» [1, с.82]. Поет послуговується обрамленням у рядках, строфах і цілих творах. Здебільшого це рядкове кільце («**Пригадай ти мене, пригадай!**» [1, с.64]; «**Не забудь ти мене, не забудь!**» [1, с.64]; «**Спом'яни ти мене, спом'яни!**» [1, с.65]. У поезії «Тебе нема» кільце в окремих строфах поєднується з анафорою, витворюючи віртуозний ритмічний малюнок: «**Тебе нема, о мій єдиний цвіте, / Тебе нема...**» [1, с.60]. Вірш «Україні» обрамлений насиченою повторами строфою-славнем на честь святинь, за якими стужився герой:

*Рідне слово і рідні пісні,
Рідна мово і рідна державо,
Україно, явися ві сні,
Україно, явися в уяві»* [1, с.11-12].

Ритмічна структура багатьох текстів Андрія Легота традиційно увиразнюють внутрішні рими. Найчастіше це суголосся суміжних і близько розташованих слів («**З-за Дніпра, з-за Дністра, з Закарпаття**» [1, с.15]), або ж римування початку й закінчення рядка («**Дзвенів гучний пташиний спів**» [1, с.79]; «**Гули над квітами джмелі**» [1, с.79]) чи піввірша з кінцем рядка («**О люба дитино, коханий наш сину**» [1, с.80]). Іноді це внутрішні тавтологічні рими: «**І в природі туман, і на серці туман, / І в природі корчі, і на серці корчі**» [1, с.74].

Для табірної лірики Андрія Легота характерна градація («**До сонця, до слави, до волі!**» [1, с.26]; «**На чужині, за дротом, в неволі**» [1, с.36]; «**Без родини, без хати, без долі**» [1, с.51]; «**Не ридай, не журися, не жди**» [1, с.62]). Тавтології («**молода-молода**» [1, с.20]; «**недомріяних мрій**» [1, с.72]; «**свердлили свердлами**» [3, с.80]) та характерні синонімічні дублети («**хлопці-орли**» [1, с.20]; «**метелиця-зима**» [1, с.60]; «**у люті-зlobі**» [1, с.80]; «**в неволі-тюрмі**» [1, с.80]; «**квіти-мрії**» [1, с.48]; «**гукаєш-кличеш**» [1, с.85]; «**голосиш-плачеш**» [1, с.85]; «**говориш-кажеш**» [1, с.85]; «**благаєш-просиш**» [1, с.85]) засвідчують близькість творів поета до народнопісенної стихії.

З метою підсилення виразності та експресії, милозвучності й мелодійності текстів автор часто використовує інверсовану мову. Такі відхилення від нормативних норм досить природні й органічні, виконують і експресивну, й евфонічну функції: «**Батьківчино ти моя безкрая**» [1, с.9]; «**Степ безмежний, небо голубе**» [1, с.9]; «**...Юність крилата в неволі пливе**» [1, с.26]; «**...За дротом колючим ми нині**» [1, с.26]; «**Україні далекої люди**» [3,

с.45]. Героїко-патетичними, а водночас задушевними та зболеними є риторичні звертання Андрія Легота: «*І воскреснеш ти, моя Вітчизно, / Вільна, непоборна, чарівна!*» [1, с.10]; «*О любе місто сонця, квітів, трав, / Мого народу символ волі й слави!*» [1, с.13]; риторичні питання: «*Що несеш, нерозгадана доле, / У Новому ти році мені? / Чи вернусь я на батьківське поле? / Чи побачу матусю, чи ні?*» [1, с.36]; «*Де розвіються вітром у полі / Пелюстки недомріяних мрій?*» [1, с.72]; «*Що несеш, жовтолиста подруго, / Ти сьогодні в чужину мені?*» [1, с.72]; риторичні вигуки: «*...Справжній рай!..*» [1, с.39]; «*О скільки мук ще треба пережить!*» [1, с.52]; «*Скільки вірних друзів полягло в борні!*» [1, с.58].

Поліфонію природи письменник передає через цілі разки звуконаслідувань: «*Шу-шу-шу, – шелестять комиші*» [1, с.75]; «*Ку-ку, ку-ку! – зозуля десь кукука, / Деркач дерчить, озвались одуди*» [1, с.78]. Подібні акустичні мікробрази автор поєднує з візуальними рядами.

Стильова організація табірної лірики Андрія Легота засвідчує як плідність контактів співця з народнопоетичною стихією, так і безперечні його успіхи в царині власних експериментів. У подеяких текстах помітна певна залежність письменника-дебютанта від літературних авторитетів (В. Сосюра, П. Тичина тощо).

Книжка «За дротами» Андрія Легота складається з 72 віршів. Лише один із них астрофічний – «Замість епілога», але він має відчутний внутрішній поділ на катрени, побудовані за схемою *abab*. Решта текстів – строфічні. Строфіка збірки може видатись одноманітною через явне переважання в ній катренних структур. «Чистими» чотиривіршами написано 63 тексти. Чотири поезії подано п'ятивіршем. Решта – твори мішаної структури.

За схемою *baba* у книжці «За дротами» катренів найбільше (26): «Батьківщина», «Сопілка гуцула», «Свята любов», «У Новому році», «Чому?», «Серце», «Невже весь вік?..», «Ліки», «Вже давно відгули урагани...», «Я втратив все», «Нема надії», «Дівчині», «Тебе нема», «Хотів би я знати», «Пісня» («Де в ланах золотої пшениці...»), «Вересень іде», «Я є вдячний...», «Сон» («Як казка, як мрія, як Фея...»), «О, як хотілося б...», «Осінь» («Зустрічаю я осінь вже другу...»), «Я сумую», «Ранок у лузі», «Травень у полі», «Сон» («Дрібними сльозами вмивалися зорі...»), «Де село родиме», «Ратай». Наприклад, таку строфічну модифікацію репрезентовано у вірші «Тебе нема»:

Пташки, блакить, залиті сонцем далі...

Чому на серце стелиться пільма?

– Тебе нема, єдиний мій кристалю...

Тебе нема... [1, с.60].

Трохи менше у збірці катренів зі структурою *abab* (25): «До музи», «Україні» («Рідне слово і рідні пісні...»), «Не ридай», «Київ», «Героям Закарпаття», «Смерть друга», «На вершині», «Пригадалася знову вона», «Тарасова пісня», «Іди вперед», «Ти твердо стій», «Безсоння», «Другові», «Могила», «Золотий – поетичний...», «Тільки в спогадах...», «Розмова з читачем», «Надія на Бога», «Листопад», «Орли», «Прощання», «Зима», «Татові», «Олексію Девладу», «Біля моря». Така схема чітко витримана, наприклад, у вірші «Безсоння», де Андрій Легіт проголошує:

*Не оратори – мій ідеал,
Їх у нас розвелось доволі,
А стрілець, що вмира за загал
На засіянім трупами полі [1, с.34].*

На лише парокситонних римах (*bdbd*) поет будує у збірці два катренові твори – «У Карпатах» та «Бажання». Так, у першому з них, звеличуючи подвиг дівчини-патріотки «у сірій похідній шинелі Й військовім кашкеті з тризубом», яка не розгубилась у мить нападу загону енкаведистів і до кінця виконала свій обов'язок перед товаришами та Україною, автор добирає саме цю схему, яка додає твору пісенності й епічності:

*Дрімала Карпатська вершина,
Шуміла зелена ялиця,
На варті стояла дівчина,
Висока, струнка, білолиця... [1, с.22].*

На перехресних окситонних римах (*асас*) засновані тексти «Хоч на серці у мене полинь...», «Десь у ріднім селі...», «Шлях», «Журавлі». Наведемо зразок строфи з останнього з названих віршів:

*Зі сходу летять журавлі,
Далека, тривожна їх путь,
Привіт із моєї землі
Мені на чужину несуть [1, с.54].*

На суміжних окситонних римах (*аасс*) побудовано вірш «Італійська весна»:

*Зі скель спадає шумно Рубікон,
(Колись писавсь мечами там закон),
Живе про нього й зараз сивий міт,
Що родить в серці древній заповіт [1, с.91].*

Схема *afaf* використана в поезії «Заокеанським братам»:

*Ми не любимо тратити час
У кав'ярнях чужих за шампанями,
Є єдиною ціллю для нас –
Україну збудить ураганами [1, с.32].*

Структура *fafa* запропонована у вірші «Йду в простори...»:

*Срібнокрилий літак над просторами
Оперізує сиву дугу...
А думки над морями, над горами
На Вкраїну летять дорогу [1, с.76].*

У творі «Серп і молот» два катрени побудовані на окситонних і парокситонних римах (*baba*), а в третьому з'являється дактилічна (*fafa*).

Поезія «У ріднім краю в праці і змаганні...» має схему *bbaa aadd*, тобто в ній використано три рими з наскрізною окситонною:

*У ріднім краю в праці і змаганні
Мені світила сонцем зірка рання,
Як я лишив, побіджений, свій пліт,
Мені здається чорним білий світ.*

*Я в'януть став, як збитий градом цвіт,
Але збагнув в душі, чому семіт,
Який зірвавсь з нациста гільйотини,
Свій погляд звів у напрям Палестини [1, с.35].*

Твір «Летять літа» складається з двох катренів: *baba bcbс*. Репрезентовано теж три рими, але вже з наскрізною парокситонною:

*Летять літа на крилах буревія,
Змітають з мене юності сліди.
Ще рік, ще два... і серце зачерствіє,
Огонь очей погасне назавжди.*

*Ще рік, ще два... волосся посивіє,
Поринуть думи зморшки на чолі,
Й з чужих шляхів пошлю я квіти-мрії
На дальню смужку рідної землі [1, с.48].*

П'ятивіршеві тексти в книжці «За дротами» мають таку побудову: «Ой піду я...» (*bdaad*); «Наливайте міцного вина» (*асаас*), «Пам'ятаю» (*babba*), «Prisoner» (*babba*). Більшість із них має строфи, зіткані з двох рим.

Вірш «Наливайте міцного вина» має лише окситонні рими:

*Наливайте міцного вина,
Бо мені захотілося п'ять,
Випивати до дна –
То розрада одна:
Я бажаю в нім тугу втопить [1, с.53].*

У поезії «Prisoner» («Бранець») чергуються окситонна й парокситонна рими:

*Там десь на любій Україні
Гадають рідні, що я вмер,
А я тиняюсь на чужині,
Сіяю латкою на спині,
Я є так званий «prisoner» [1, с.92].*

Серед п'ятивіршових поезій – стилізована під фольклор пісня «Ой піду я...», побудована зі строф на три рими:

*Ой піду я за шатра, у поле,
Де пшениця колоссям шепоче.
Напишу там вірша,
Що юнацька душа
На Вкраїну полинути хоче [1, с.50].*

Поезія «Не журися» («Не журися, юначе...») складається з двох п'ятивіршів, що чергуються з двома двовіршами. Запропоновано таку схему: *babba+сс*:

*Не журися, юначе,
Що весна золота відцвіла,
Що погаснуло літо гаряче,*

*Що над стріхами осінь вже плаче,
Що схилилась верба край села...*

*Ще прилине красуня весна,
Зацвіте голуба далина! [1, с.44].*

Твір «Спогад» ще складнішої строфічної будови: п'ятивірш+тривірш+катрен+двовірш+катрен, але в ньому використано лише п'ять рим за схемою: *babba ddd hchh cc dcdd* (дві окситонних і три парокситонних рими).

Поезія «Ну і що ж...» поєднує чотири катрени за схемою *baba* з п'ятивіршем *babba*.

Твір «І в природі туман...» являє собою катрен та п'ятивірш, у яких використано лише окситонні рими.

Серед метричних структур у збірці представлено в основному двомірники та тримірники. Серед двоскладових явно домінує ямб (26 віршів), а хорей представлено тільки в трьох текстах.

Більшість ямбічних поезій репрезентована віршовим розміром Я5 – «Київ», «Іди вперед», «Ти твердо стій», «Ну і що ж...», «У ріднім краю в праці і змаганні...», «Ліки», «Летять літа», «Я втратив все», «Нема надії», «Розмова з читачем», «Спогад», «Шлях», «Ранок у лузі», «Прощання», «Татові», «Олексію Девладу», «Біля моря», «Італійська весна». Так, перший із названих творів являє собою розлогий віршований нарис, присвячений героїчному минулому й сучасності української столиці. П'ятистопний ямб додає тексту патетики, урочистості:

*Люблю тебе я, Кия сивий град,
Де дух століть із сірих мурів віє,
У мирній праці й реві канонад,
В гудінні дзвонів Лаври і Софії [1, с.13].*

Легкий динамічний розмір Я4 використано в трьох поезіях книжки – «Чому?», «Травень у полі» та «Prisoner».

*Згори блакитна парасоля
Спада на море – справжній рай!..
Чому жене жорстока доля
Мене по світу з краю в край («Чому?») [1, с.39].*

Шестистопний ямб творить два вірші – «Серп і молот» і «Дівчині».

*Трима на овиді кривавий серп і молот
У хижих пазурях новітній сатана.
Де тінню ляже він, шаліє смерть і голод,
Там брат ріднесенького брата розпина
(«Серп і молот»)[1, с.27].*

Тристопний ямб проглядається лише в одному творі – «Вересень іде». Але цей вірш написаний скоріше за зразком фольклорного тринадцятискладника (7+6)+(7+6):

*Сумує чорнобрива,
Шепоче осока.*

*О, доле нещаслива,
Немає козака [1,с.66].*

Різностопний ямб фіксується у цитованому вже вірші «Тебе нема» (Я5552) та в поезії «О, як хотілося б...» (Я6565).

П'ятистопним хореем подано вірш «Батьківщина»:

*Чорне море і Дніпро широкий,
Луг зелений, гори і ліси,
Не одно у світі заздре око
До такої Божої краси [1, с.9].*

Шестистопний хорей репрезентований у творі «Де село родиме»:

*Де село родиме, попіл, глина, ями,
Там найкращі квіти в'януть навесні,
Ти в задумі, тузі, мамо, рідна мамо,
Заросла вже терном стежка по мені [1, с.85].*

Різностопний хорей (Х65335) представлено у п'ятивіршовому тексті «Пам'ятаю»:

*Вже над рідним краєм не режуть гармати,
Ти сумуєш там десь, а я тут...
Пам'ятаєш, НАТО,
Вечори крилаті,
Незабутній Київ, інститут [1, с.67].*

Автор міг подати даний текст і катренами за схемою Х6565, але зупинився на п'ятивіршовому форматі.

Дактиль присутній лише в одному творі збірки – «Зима»:

*Тужить матуся моя...
Вітер, сніги, хуртовина...
Стогне українська земля,
Плаче моя батьківщина [1, с.82].*

Інші тримірники представлені частіше. Зокрема, амфібрахієм подано сім творів: АмфЗ – «У Карпатах», «Журавлі», «Хотів би я знати», «Сон» («Як казка, як мрія, як Фея...»); Амф4343 – «Смерть друга», «Тарасова пісня», «Сон» («Дрібними сльозами вмивалися зорі...»). Наприклад:

*На нас насувалась ворожа орда,
Мов хвиля морська в час прибою,
Й наш сотник безстрашний команду подав:
«Вперед за вітчизну, до бою!»*

(«Смерть друга») [1, с.16-17].

Найчастіше в збірці репрезентований анапест. Ним написано 33 твори. Найпоширеніший розмір АнЗ – «До музи», «Україні» («Рідне слово і рідні пісні...»), «На вершині», «Пригадалася знову вона», «Сопілка гуцула», «Свята любов», «Безсоння», «Заокеанським братам», «У Новому році», «Бажання», «Серце», «Другові», «Могила», «Золотий – поетичний...», «Вже давно відгули урагани...», «Хоч на серці у мене полинь...», «Тільки в спогадах...», «Надія на Бога», «Листопад», «Пісня» («Де в ланах золотої пшениці...»), «Осінь» («Зустрічаю я осінь вже другу...»), «Йду в простори...», «Я сумую», «Ратай».

Решту текстів запропоновано різностопним анапестом. Розмір Ан4343 репрезентований у віршах «Героям Закарпаття», «Десь у ріднім селі...», «Замість епілога». Наприклад, у першому з них:

*Ви боролись безстрашно усі, як один,
Як мадяри на вас наступали,
України нам воля з Карпатських вершин,
Наче зірка провідна сіяла [1, с.15].*

Анапест у варіації 4433+33223 подано у цитованому раніше вірші «І в природі туман...».

Поезія «Я є вдячний...» поєднує структури: Ан5553 і Ан4553. Перша з них використана в початкових строфах. Наприклад:

*Безгоміння, полон... Я один, ані батька, ні неньки,
Лиш за вікнами вітер чужий невгамовно співа,
Розгортаю листочок паперу, рожевий, маленький,
Кучеряві читаю слова [1, с.68].*

Остання строфа твору має такий вигляд:

*Я є вдячний за те Вам, дівчино Марусе,
Що Ви мову батьків у душі молодій зберегли,
І так любите край наш, розп'ятий, мов тіло Ісуса,
У якому ще й раз не були [1, с.68].*

Збірка «За дротами» Андрія Легота містить також анапестові варіації Ан23333+Ан33 – «Не журися» («Не журися, юначе...»); Ан33223 – «Ой піду я...» та «Наливайте міцного вина»; Ан3232 – «Орли».

До книжки увійшли також мішані форми. У вірші «Не ридай» чергуються анапестичні рядки з амфібрахійним – Ан3Амф3Ан33:

*Не ридай, що ти ріс у ярмі,
І юність твоя за дротами,
Ми волю здобудем самі,
Бо правда свята є із нами [1, с.8].*

У поезії «Невже весь вік?...» дві перші строфи подано різностопним ямбом Я5362+ Я5262, а дві наступні з ямбічно-хореїчним чергуванням: Я4Х2Я4Х2:

*Нехай у серці Україна
Вирина!..
Нехай же пісня солов'їна
Залуна! [1, с.41].*

Вірш «Ну і що ж...» містить дві строфи з дольником (паузником). Решта – анапестичні (Ан3). Приклад дольника в першій строфі:

*Ну і що ж, що весна в природі,
А на серці скрипучий мороз, –
Ми мости прокладаєм свободі
Серед злиднів, терпінь і погроз [1, с.31].*

Варіант дольника в третій строфі:

*Ну і що ж, що наш край далеко,
А чужина – ворожа, німа, –
Навесні ж прилітають лелеки,*

Як минає холодна зима [1, с.31].

Як видно з численних прикладів, римування у більшості текстів збірки «За дротами» Андрія Легота – перехресне. Це різні варіації в катренах (*abab, baba, acac, bdbd, afaf, fafa*). Рідше – суміжне, або паралельне (*aacc, bbaa* тощо). Римування в п'ятивіршах – трьох різновидів: *bdaad, acaac, babba*. Рими відзначаються розмаїттям: повні (бою – мою [1, с.7]; шатро – перо [1, с.7]; ярмі – самі [1, с.8]; голубе – тебе [1, с.9]; ліси – краси [1, с.9]; полів – попелів [1, с.11]; мети – ти [1, с.14]); консонансні (небозвід – народ [1, с.20]; навали – направо [1, с.22]; каземату – лету [1, с.26]; умри – перерви [1, с.30]; поривів – вияв [1, с.93]); дактилічні (глобусе – голосі [1, с.27]; молотом – золота [1, с.32]; шампанами – ураганами [1, с.32]; схвильований – гаптований [1, с.76]; просторами – горами [1, с.76] тощо. Але трапляються й досить одноманітні: батьківщину – загину [1, с.7] і загину – батьківщину [1, с.12]; Дніпра – гора [1, с.11] і гора – Дніпра [1, с.13]; світ – цвіт [1, с.46] і цвіт – світ [1, с.84] та ін.

У віршах «Спогад» і «Наливайте міцного вина» багато дієслівних рим, які не вважаються окрасою лірики. Наприклад:

*А тоді Україну згадать,
За родиною тяжко зітхнуть.
Їй привіт передать,
Мов дитя заридать,
І з облеженим серцем заснуть*

(«Наливайте міцного вина») [1, с.53].

В одній зі своїх поезій співець визнає: «Хай пробачить читач: я писав, як умів, Це лиш скромний чуття мого вияв» [1, с.93]. Але попри окремі огріхи чи неточності, або ж самоповтори, збірка не може не викликати до себе інтересу і з точки зору пізнавальної (літературний літопис маловідомих подій із історії УНА та побуту українських полонених у таборах), і з художнього боку (певна версифікаційна вправність, асоціативність мислення).

Література

1. Легіт Андрій. За дротами: перша збірка поезій: 1945-1948 / Андрій Легіт. – Новий Ульм – Лондон, 1958. – 96 с.
2. Легіт-Ворушило Андрій. Спогади / Андрій Легіт-Ворушило // Визвольний шлях. – 1999. – № 11. – С.1395-1408.

Немченко І. В. Поетика «задротянської» лірики Андрія Легота / Іван Немченко // Українська література в загальноєвропейському контексті: зб.наук.праць.- Мелітополь, 2018.- Вип.1.- С.218-228.